DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.161](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.161)

УДК: 504.062:330.3

*Н. С. Пугачова,
асистент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління,
Житомирський національний агроекологічний університет
ORCID: 0000-0002-9101-1148*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*N. Puhachova
Ph.D. postgraduate student of the Chair of economics theory and intellectual property
Zhytomyr National Agroecological University*

THEORETICAL ASPECTS OF GREEN ECONOMY FORMATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

В статті вивчено та досліджено сутність та теоретичні аспекти формування концепції «зеленої» економіки, як основного напрямку екологізації економіки. Також розглянуто світовий досвід формування концепції «зеленої» економіки та узагальнено теоретичні підходи до цього.

Було встановлено, що засади «зеленої» економіки, які закладені Програмою Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища 2009 р. у своєму звіті «Глобальний зелений новий курс», набуває все більшої актуальності серед світової спільноти.

Нами було встановлено, що головною метою «зеленої» економіки є досягнення сталого розвитку, який і базується на трьох головних складових: економічній, екологічній та соціальній. Доведено, що для реалізації концепції «зеленої» економіки ймовірна лише за умови впровадження державних механізмів стимулювання інвестицій в екологічно-безпечні виробництва. Акцентовано увагу на тому, що на рівні уряду потрібно змінити методи та форми ведення фінансової політики, прийняти відповідні закони та нормативні акти також докорінно реформувати політику субсидіювання та підтримки відновлюваних джерел енергії, додатково збільшити інвестиції в «зелені» сектори економіки.

At the present stage of human existence in modern conditions, such as overpopulation, climate change, poverty, lack of resources, food shortages and a large number of other equally important global problems, there is an urgent need to realize that the national economic systems of various States should move to a new model of economic development and growth, which should be based on the principles of greening and "green" economy. Now the formation of this concept is a modern planetary trend and is getting a significant public response. It is actively discussed by officials of different countries, politicians, scientists, experts and public figures.

The specific economic, political, historical, social, environmental and other conditions of each country lay the basis for the development of its own theoretical and methodological preparation of the state policy for the development of the "green" economy and the corresponding practice of its implementation. For Ukraine, the set of conditions is supplemented by crisis economic and political phenomena, a protracted military conflict on its territory, the process of European integration and a number of international obligations. In this context, it is necessary to find comprehensive and

uncompromising approaches to the development and implementation of the state policy for the development of the "green" economy.

The article studies and studies the essence and theoretical aspects of the formation of the concept of "green" economy as the main direction of ecologization of the economy. The article also considers the world experience in forming the concept of a "green" economy and summarizes theoretical approaches to this.

It was found that the principles of the "green" economy, which were laid down by the United Nations environment Programme in 2009 in its report "Global green new deal", are becoming increasingly relevant among the world community.

We have established that the main goal of the "green" economy is to achieve sustainable development, which is based on three main components: economic, environmental and social. It is proved that the implementation of the concept of "green" economy is possible only if state mechanisms are introduced to encourage investment in environmentally safe production. Attention is focused on the need to change the methods and forms of fiscal policy at the government level, adopt appropriate laws and regulations, radically reform the policy of subsidizing and supporting renewable energy sources, and further increase investment in the "green" sectors of the economy. It is shown that the development and implementation of the concept of "green" economy in Ukraine should be considered as the main reference point and the basis of state policy.

Ключові слова: державна політика екологізації; «зелена» економіка; екологізація; реформи; сталий розвиток; економічний механізм; енергоефективність; екологічне страхування; навколишнє середовище.

Keywords: state policy of greening; "green" economy; greening; reforms; sustainable development; economic mechanism; energy efficiency; environmental insurance; environment.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі існування людства в сучасних умовах, таких як перенаселення, кліматичні зміни, бідність, нестача ресурсів, брак продовольства та велика кількість інших не менш важливих глобальних проблем, виникла гостра необхідність усвідомлення того, що національні економічні системи різних держав повинні перейти до нової моделі економічного розвитку та зростання, що повинна базуватись на засадах екологізації та «зеленої» економіки. Нині формування цієї концепції є сучасним планетарним трендом та здобуває значного суспільного резонансу, досить активно обговорюється урядовцями різних країн, політиками, науковцями, експертами та громадськими діячами.

Теперішній етап глобального розвитку визначається законодавчим і скоординованим процесом пошуку шляхів переходу до принципів сталого розвитку економіки, які втілюються у відповідних єдиних цілях на рівні ООН, що ставить важкі задачі для країн з перехідною економікою, зокрема України, а саме наздогнати темпи розвинутих країн та заповнити існуючі прогалини, слідуючи концепції сталого розвитку і використовуючи відповідні методи. Основним чинником є трансформація і переорієнтація економічної системи на «зелену» економіку, що обумовлює зв'язок між процесом перетворень у країнах, що розвиваються, і переходом до сталого розвитку. В цих умовах формування державної політики розвитку «зеленої» економіки безпосередньо пов'язане з фундаментальними питаннями характеру держави, поділу влади, відповідальності, надання відповідних прав і безпосередньо впливає на можливість побудови в країні плюралістичної демократії європейської моделі на принципах сталого розвитку.

Специфіка економічних, політичних, історичних, соціальних, екологічних та інших умов кожної країни закладає основу для розвитку власної теоретичної та методологічної підготовки державної політики розвитку «зеленої» економіки і відповідної практики її реалізації. Для України комплекс умов доповнюється кризовими економічними і політичними явищами, затяжним військовим конфліктом на її території, процесом євроінтеграції та низкою міжнародних зобов'язань. У цьому контексті необхідно знайти всеосяжні і безкомпромісні підходи до розробки та реалізації державної політики розвитку «зеленої» економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення процесу розвитку і вдосконалення державної політики в цілому висвітлюється в роботах вітчизняних вчених, як П. Гаман, З. Бурик, Ю. Ковбасюк, В. Токарева, В. Тертичка, В. Толкованов, О. Чечель та багатьох інших.

Теоретичні та практичні аспекти концепції «зеленої економіки» досліджують зарубіжні вчені: А. Марканді, Є. Барбієр, Д. Піарс, А. Камерон, К. Стюарт, [1; 2]. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів «озеленення» економіки зробили такі українські вчені: Ю. Бережна, О. Веклич, В. Потапенко, І. Бистряков, А. Мартинюк, Т. Галушкіна, Б. Данилишин, А. Качинський, Л. Мусіна, Ю. Огаренко, Н. Шлапак.

Але вже таки не зважаючи на таку велику кількість вчених, що досліджували дану проблему розробка єдиного системного підходу до формування політики розвитку «зеленої» економіки в Україні не була достатньо вивчена, що призвело до актуальності обраної теми та необхідності розробки відповідних теоретичних і практичних розробок.

Постановка завдання. Проаналізувати різні форми розвитку «зеленої» економіки, вивчити зарубіжний досвід та практики формування «зеленої» економіки на місцевому та регіональному рівнях; розкрити сфери застосування екологізації виробництва на місцях та дослідження проблем формування державної політики сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теперішній етап глобального розвитку характеризується активними дослідженнями в області ресурсозбереження, зниження енергоспоживання з метою підвищення рівня життя і добробуту населення при цьому ретельно враховуються особливості навколишнього середовища. Отже Цілі розвитку тисячоліття втрачають актуальність і потребують докорінних змін, тому Організацією Об'єднаних Націй в 2000 р. були сформульовані нові положення в таких областях, як: викорінення убогості і голоду в світі, розширення доступу і підвищення якості води, поширення загальноосвітніх початкових шкіл для дітей, профілактика, у 2015 році були прийняті Цілі стійкого розвитку щодо зниження смертності, особливо дитячої. Це стало можливим завдяки, широкому обговоренню з усіма країнами, незалежно від рівня їх економічного розвитку та зацікавлених сторін – приватні компанії, зв'язки з громадськістю, громадські об'єднання і т. д. Крім вище перерахованого, в грудні 2015 р., в Парижі 195 країн світу погодили план зі скорочення викидів парникових газів, це була перша спільна юридична угода, спрямована на запобігання змінам клімату.

Звична для України орієнтація сучасного державного управління спрямована на індустріальний шлях розвитку, що і зумовило таку розбудову гілок державної влади, що проявляється розподілом обов'язків між великою кількістю відділів, управлінь та дезорганізацією процесів вдосконалення та модернізації, що викликало до структурні диспропорції, посиленню процесів бюрократизації та корупції, що в свою чергу спричиняє низьку ефективність діяльності ряду профільних відомств.

На своєму офіційному сайті ЮНЕП розробила робоче визначення «зеленої економіки» як економіки, яка призводить до «покращеного добробуту та соціальної рівності за якого екологічні ризики та екологічні дефіцити значно знижуються» [3, с. 17]. Основна мета «зеленої» економіки – забезпечити економічне зростання і зростання інвестицій при одночасному підвищенні якості навколишнього середовища та соціальної інтеграції. [4, с. 20] для досягнення цієї мети важливо створити умови, при яких державні та приватні інвестиції були залучені в екологічні і соціальні компоненти сталого розвитку.

Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (European Environmental Agency, EEA) наводить спрощене визначення «зеленої» економіки, формулюючи її як політику та інновації, що дають змогу суспільствам щороку отримувати більше цінності, зберігаючи природні системи, які її підтримують рис. 1 [5].

Відсутність загальноприйнятого визначення цього терміну пояснюється тим, що це поняття ще відносно нове, та знаходиться на стадії розробки та дослідження. Цей термін може розглядатися з точки зору сектору економіки, питань ефективності використання ресурсів, принципів або політики.

«Зелена» економіка не є заміною сталого розвитку, швидше, перехід до неї є основним критерієм, який допоможе досягти сталого розвитку. Суть сталого розвитку, полягає в тому, що нинішні покоління повинні будувати свою економічну діяльність таким чином, щоб майбутні покоління мали не менше економічних можливостей і процвітання. Виходячи з цього, головною змінною є повний резерв капіталу, оскільки він визначає економічні можливості суспільства. А головна відмінність від «коричневої» економіки в тому, «зелена» економіка включає природний капітал в повний капітал. Вперше разом капітал, сталий розвиток і «зелена» економіка розглядалися в роботі «детальна концепція «зеленої» економіки» [7].

Рис. 1. Структура «зеленої економіки»

Джерело: за даними [6 с. 16.]

Сьогодні перед людством стоїть завдання визначити оптимальний рівень повного статутного капіталу, яким суспільство буде забезпечувати поточне зростання і яку частку вони повинні зберегти для благополуччя майбутніх поколінь. При цьому необхідно стежити за тим, щоб складові частини капіталу залишалися в однаковій пропорції, тобто ділили форми капіталу на людські, фізичні та природні. В іншому випадку може виникнути ситуація, коли загальний капітал залишиться на колишньому рівні, але цей рівень буде підтримуватися стрімким зростанням людського капіталу, а природні ресурси будуть вичерпані. Для обліку цього балансу «зелена» економіка використовує такі цінові політики, в яких вартість цих активів переводиться в ринкові стимули через спеціальні цінові політики [8]. Крім того, в рамках «зеленої» економіки проводиться коригування ВВП, завдяки якій показник враховує й екологічну складову економічного зростання. Щоб правильно формувати стратегії, цінова політика повинна спиратися на екологічну оцінку і оцінку виснаження природного капіталу. Тому політика спрямована на правильне використання екосистем, повинна бути заснована на ефективній та достовірній інформації, мати необхідні інститути, інвестиції та інфраструктуру.

Процес переходу до «зеленої» економіки специфічний для кожної країни, що обумовлено особливостями природного й людського капіталу, а також рівнем розвитку країни. В першу чергу необхідно створити сприятливі умови для переходу, наприклад, політичні норми і правила, політичні заходи, стимули, правової інфраструктури і т. д. В даний час більша частина цих умов направлена на стимулювання «коричневої» економіки. Прикладом цього є субсидії на виробництво твердого палива. Якщо перераховані вище інструменти, включаючи інвестиції та державні закупівлі, будуть закріплені на національному рівні та спрямовані у бік «зеленої» економіки, людство тим самим зробить крок до «озеленення» світових економічних систем.

Крім того, перехід до «зеленої» економіки може забезпечити добробут суспільства, а також може стати важливим двигуном економічного зростання в довгостроковій перспективі. Це відбувається шляхом переходу від інтенсивного характеру розвитку виробництва, заснованого на використанні та неконтрольованому споживанні копалин, до більш складних підходів, які дозволяють в довгостроковій перспективі домогтися більшого зростання. Це припущення ґрунтується на цілому ряді пунктів [9]: сильна екологічна політика здатна ліквідувати неефективні підприємства і галузі, існування яких підтримується тільки субсидіями на недооцінені ресурси; економіка, що орієнтується на розвиток не забезпечує вільних природних ресурсів (за сучасних економічних умов та розвитку в ціну ресурсу включаються лише витрати на його виробництво, але ніяк не враховується обмеження того чи іншого ресурсу); введення цін на ресурси стимулює інвестиції в дослідження і розробки та інновації; місцеві інвестиції в НДДКР можуть генерувати дохід від інновацій, розроблених і готових до використання в глобальному масштабі.

Дослідивши успішний досвід різних країн щодо впровадження «зеленої» економіки можна зробити висновки та змодельовати етапи для формування власної державної політики розвитку «зеленої» економіки. Тому для переходу до «зеленої» економіки необхідно створити підходящі умови, які включають в себе національні правила і положення, стимулів, інструментів, правової інфраструктури, технічної допомоги та торгівлі тощо.

В загальному розумінні, термін «інструмент політики державного управління» розуміють як сукупність певних прийомів, засобів, методів політичного, правового, фінансового, економічного та іншого спрямування, які проявляються у формі ініціатив, програм, документів, установ та організацій, а також чітких дій, що застосовуються у певній галузі чи політиці спрямованих на досягнення конкретних мети та цілей [10].

Саме під інструментами державної політики в сфері розвитку «зеленої» економіки можна вважати засоби, якими володіє уряд щоб прискорити процес переходу на «зелені» основи господарювання та допомагають створити сприятливі умови для такого швидкого переходу.

На протязі останніх десятиліть проводиться розробка та адаптація політики у всіх сферах відповідно до «зеленої» економіки, а саме податкової, фінансової та інвестиційної політик, велике значення приділяється дослідженню зв'язкам з торгівельною діяльністю і тощо. Але нині питання того як уряд саме має застосовувати концепцію «зеленої» економіки, а також як політика «зеленої» економіки поєднується із заходами, які вже впроваджуються в даній області стійкого розвитку, зменшення впливу на зміну клімату, менеджменту оточуючого середовища, [6, с. 4].

Так в Докладі Програми ООН щодо оточуючого природного середовища (UNEP) [20] головна увага приділяється саме політиці держави яка має носити інноваційний та творчий характер при переході до «зеленої» економіки, бо саме це і створює сприятливі умови, ринки, залучення та спрямування приватних інвестицій до «озеленення» економіки. Серед головних умов можна виділити: - ефективна система державного регулювання, встановлення державою пріоритетів витрат і закупівель в саме в тих областях, що стимулюють розвиток «зелених» секторів економіки, і значно обмежити витрати, які можуть виснажувати природний капітал; - методи оподаткування та такі ринкові механізми, що змінюють структуру споживчих витрат і спрямовуються на стимулювання збільшення «зелених» інновацій; - залучення державних інвестицій в підвищення навчання та обізнаності поряд із зміцненням міжнародного співробітництва.

Оскільки в сучасних умовах існує велика кількість політичних методів та інструментів розвитку «зеленої» економіки та що мають призводити до «зеленого» зростання, актуальності набуває їх об'єднання за ознаками у певні групи.

Як зазначає Л. В. Вахітова [11], що саме у сфері управління природокористуванням сума методів та інструментів, котрі поєднуючись утворюють належний механізм управління, зазвичай об'єднувались в такі групи: фінансово-економічні, адміністративні та ринкові.

Але ООН нещодавно виокремили ще одну групу інструментів – інформаційну. Основною групою інструментів управління найбільше все ж таки залишається адміністративна – система природоохоронного

законодавства; система стандартів, нормативів, регламентів, технологій; система нормування впливів на НПС; застосування різноманітних систем ліцензій, дозволів; державного замовлення тощо.

Під фінансово-економічними інструментами розуміють всі види економічного стимулювання (штрафні санкції, дотації, субсидювання проектів що носять природоохоронний характер, платежі, відшкодування збитків, пільгове кредитування і податкове навантаження). Ринкові інструменти зводяться до торгівлі квотами на викиди (за умовами Кіотського протоколу), із заохочень більш широкого застосування державних поставок та послуг врахувавши фактори навколишнього середовища, перегляду оподаткування енергоносіїв. Під інформаційними інструментами можна розуміти інформаційно-аналітичне забезпечення підприємств реального сектору, органів влади, громадськості та саме регулювання інформаційних потоків.

В практичній діяльності жодна група інструментів не застосовується у чистому вигляді, частіше застосовуються комбінації різних інструментів (а саме, інтегрований підхід до політики навколишнього середовища, що був введений в дію Європейською Комісією, який координує застосування й пристосування вже існуючих інструментів та контроль податків, закупівель, субсидій щодо товарів та послуг), врахувавши все це та зарубіжний досвід можна сказати, що інструменти державної політики розвитку «зеленої» економіки можна розділити за різними ознаками і можуть бути представлені у табл. 1.

Таблиця 1.
Типологія інструментів державної політики розвитку «зеленої» економіки

Інструменти	Методи впровадження
регулюючі	планово-стратегічні (плани, програми, стратегії)
	нормативно-правові (укази, закони, постанови)
	інституційні (урядові, міжміністерські регіональні)
	управлінські (стандарты, норми, сертифікація)
фінансово-економічні	підтримуючі (зниження ставок, субсидії, «зелені кредити», субсидії, гарантії, коригування тарифів)
	акумулюювання (мікро- фінансування, пряма фінансова підтримка, спільне фінансування, «зелені фонди»)
	перерозподіл («зелені» податки, право власності, торгівля квотами, державні «зелені закупівлі, платежі за екологічні послуги, торговельні обмеження)
	соціальний захист (страхування з безробіття, трансферти, компенсації)
Суспільно-інклюзивні	ринок праці (підвищення кваліфікації, «зелені» робочі місця, «зелене» підприємництво, КСО)
	освіта (освітні проекти, тренінги, виховання «зеленої» споживчої поведінки)
	доступ до інформації
Діагностичний	«зелена» звітність, рахунки
	«зелені» індикатори
	екомаркування

Джерело: адаптовано автором [6]

В залежності від обставин, які складаються різні стратегії сталого розвитку можна досліджувати як систему, що складається з проведення постійних форумів які об'єднують широке коло зацікавлених сторін і засоби спрямовані на переговори на національному та децентралізованому рівнях, та забезпечує зв'язки між ними; загальне бачення та накопичення загальних стратегічних цілей; великої кількості різноманітних механізмів спрямованих на досягнення визначених цілей способами, які можуть пристосовуватись до змін (такі як, міжнародна участь і скоординовані кошти для інтеграції політики, інформаційна система; комунікаційні можливості, складання бюджету, моніторингу та звітності аналітичні процеси); пропонування принципів та стандартів, що будуть застосовуватися секторами і зацікавленими сторонами, безпосередньо через законодавство, ринкові інструменти та добровільні дії, тощо; дослідні заходи, для організації навчання і права власності; установ, що виконує повноваження щодо координації даних механізмів.

Таким чином можна сказати, що впровадження «зеленої» економіки у державну політику України при плануванні розвитку не може у повній мірі гарантувати успіх перетворення традиційного господарювання. Тому, основними проблемами, які виникають при запровадженні стратегії «зеленої» економіки, як свідчить зарубіжний досвід країн, що розвиваються, є: відсутність або неможливість впровадження в національну систему даного стратегічного планування; досить серйозна інституційна бездіяльність (апатія); відсутність чітко визначених цілей та завдань, декларативність; досить складний процес розробки специфічної системи індикаторів ефективності, за допомогою яких можна було б проаналізувати конкретні результати впровадження стратегії, а також розкрити основні зв'язки між екологічною, економічною та соціальною сферами розвитку; велика ймовірність зриву реалізації впровадження стратегії, бо має довгостроковий характер та значну складність щодо врахування можливих майбутніх загроз; необхідності значного підвищення фінансування, та залучення інвестицій та інших ресурсів; практична відсутність зв'язку між національним плануванням та самим процесом розподілу державного бюджету; практично відсутня зацікавленість та замученість зацікавлених сторін; брак політичної волі на різноманітних рівнях державного (публічного) управління.

Вивчивши і розглянувши наявні моделі, ми з'ясували чому перехід до «зеленої» економіки є пріоритетним завданням для світової економіки, з теоретичної і практичної точки зору. Так як сама теорія та її принципи були закладені вже давно, розглянемо які існують міжнародні та національні програми, нормативно-правові бази, як для захисту навколишнього середовища, так і для переходу на «зелену» економіку.

Першим міжнародним документом, який звернув увагу на проблеми навколишнього середовища була Декларація Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища 1972 року. В даному документі озвучена думка про те, що настав період, коли людина, яка є одночасно як творінням, так і творцем навколишнього середовища, повинна регулювати свої дії. У декларації сформульовані 26 принципів, які в майбутньому стали основою для розробки міжнародних і національних політик. Принципи, які в майбутньому отримали максимальну увагу при розробках економічних реформ. Було визначено, що регулюючи свою діяльність, людина повинна враховувати не тільки нинішні, але й майбутні покоління, так як всі мають право на свободу, рівність і сприятливі умови життя. Крім регулювання споживання викопних ресурсів, людина повинна запобігти викидам токсичних речовин в навколишнє середовище, або хоча б зменшити їх кількість. Всі рішення, спрямовані на зменшення наслідків від економічної діяльності, повинні прийматися на міжнародному рівні, при цьому підвищуючи можливості розвитку і для країн, що розвиваються. Надавати допомогу, як в технічних, так і у фінансових питаннях, країнам, що розвиваються в питаннях охорони навколишнього середовища. Результати такої діяльності будуть вигідні не тільки на національному, але і на міжнародному рівні [13].

На основі цього документа, в 1992 році була розроблена Ріо-де-Жанейрська декларація з навколишнього середовища та розвитку. Відмінною рисою її стало те, що вона розглядає розвиток вже в рамках стійкого розвитку. У декларації йдеться про те, що всі держави співпрацюють з питань сталого розвитку, проте кожна держава має розробити власні законодавчі акти. Специфічність держав і регіонів може привести до того, що ефективні заходи в одній державі, будуть недоречні і неефективні в іншій.

У тому ж 1992 році, 9 травня була прийнята Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, яка базувалася на принципах декларації 1972 року, присвячених забруднення навколишнього середовища. Метою даної Конвенції було введення таких заходів, за допомогою яких рівень парникових газів в атмосфері не буде перевищувати таку величину, при якій він буде впливати на клімат. Однак остаточна мета була досягнута лише в 1997 році, коли був прийнятий Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Згідно з цим протоколом, країни, котрі його підписали, повинні розробити таку політику і технології, при яких вони знизять рівень викидів парникових газів на затверджену для даної країни квоту в порівнянні з базисним роком. За базисні дані обрані показники забруднення атмосфери в 1995 році.

Таким чином, всі документи, прийняті на міжнародному рівні, вказують напрямок, у якому повинні рухатися держави для зменшення навантаження на екосистеми та просування до сталого розвитку. Самі ж заходи кожна країна розробляє для себе самостійно. Тому має сенс подивитися, до яких методів вдаються різні країни світу для переходу до «зеленої» економіки.

Уряд Данії поставив пріоритетним завданням до 2020 року знизити споживання електроенергії на 12 %. Таким чином, країні вдасться досягти рівня 2006 року. Досягти даного показника планується в основному за збільшення частки відновлюваних джерел енергії на ринку електроенергетики. Наголос у поновлюваних джерелах буде зроблений на вітряні генератори, частку якої планують збільшити до 50 % за рахунок інвестування в розвиток даної галузі. Більш того, для досягнення поставленої мети, Данія проводить політику субсидування галузі біологічного палива. Всього на ефективне використання поновлюваних джерел енергії уряд виділяє в 2013 році 43 мільйони доларів США, і далі за 86 мільйонів щорічно.

Крім Данії, в розвиток альтернативних джерел енергії, майбутнє бачить і уряд Німеччини. Однак, для стимулюючого важеля, була обрана політика надання податкових пільг для заводів, що використовують сонячну енергію. На дослідження технологій сонячної енергії, з федерального бюджету було виділено 30 мільйонів євро.

Італія, як країна, яка підписала Кіотський протокол, зацікавлена в зниженні викидів вуглекислого газу в атмосферу. Тому крім інвестицій в розробку відновлюваних джерел енергії, як і у попередніх країн, урядом Італії був введений податок на використання вуглецеємисте паливо, тим самим стимулюючи підприємства і споживачів переходити на біопаливо. Аналогічні податкові стимули застосовуються урядом Норвегії.

Уряд США визначив стратегію, що базується на відмові від електростанцій і заводів, які використовують вугілля в якості палива для отримання енергії.

Пріоритетною метою в переході до «зеленої» економіки уряд Австралії обрав енергоефективність. Урядом були введені податкові пільги для енергоефективних будівель, тобто будівлі мають енергозберігаюче обладнання.

Багато країн мають схожі цілі, і в зв'язку з цим схожі стратегії та заходи для здійснення переходу до «зеленої» економіки, тому ми зробили спробу перерахувати приклади країн так, щоб показати перелік існуючих у світі підходів.

Висновки. Абсолютний перехід до «зеленої» економіки є складним завданням, тому для визначення етапів цього переходу, розробки або коригування політичних заходів необхідні макроекономічні та галузеві показники. Використовувані зараз економічні показники, наприклад ВВП, можуть спотворювати інформацію про економічну ситуацію. Ці показники не враховують зниження природного капіталу, виснаження природних ресурсів і зниження економічної вигоди, яку екосистеми отримують за рахунок виробництва і споживання. Згідно з комплексним екологічним та економічним обліком, показники, які не оцінюються звичайними економічними індексами, можна оцінити за допомогою грошових показників, які, в свою чергу, є звітами про виконання державного бюджету.

Розглянувши досвід різних країн світу щодо впровадження стратегій «зеленої» економіки, нами було визначено головні особливості стратегій державної політики щодо розвитку «зеленої» економіки, як-от фінансово-економічного (субсидії, дотації) або інституційного (державна підтримка, закони) характеру, а також основні пріоритетні напрями й інструменти, які застосовуються в рамках різних напрямів, та наявність проблеми, які пов'язані із переходом та активним впровадженням стратегій державної політики розвитку «зеленої економіки».

Список літератури.

1. Cameron, A., Cloth, S., 2012. *A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications*. [pdf] UN Division for Sustainable Development. 64 p.
2. Pearce, D., Markandya, A., Barbier B.E., 1989. *Blueprint for a green economy*. London: Earthscan, 192 p.
3. Allen C. *A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development history, definitions and a guide to recent publications* Division for Sustainable Development / Cameron Allen, Stuart Clouth. – New York : UNDESA, Division for Sustainable Development. – 2012. – 65 p.
4. Доповідь України до Конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку Ріо+20 (проект) / За ред. Л.Г. Руденка– Київ: Інститут географії НАН України, 2012. – 69 с.
5. Green economy [Електронний ресурс] // European Environmental Agency. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eea.europa.eu/themes/waste/green-economy>.
6. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. Київ. 2019. 316 с.
7. Заходи, передбачені Угодою про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, відповідальність за реалізацію яких покладена на Мінприроди : Наказ Мінприроди від 15.10.2014 р. №317. URL: http://www.menr.gov.ua/docs/activity-adaptation/plany_implementation_es.pdf.
8. Bishop J. *The Economics of Ecosystems and Biodiversity*. Malta: Progress Press. 2011. 27p.
9. Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Обобщающий доклад для представителей властных структур. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unep.org/green-economy
10. Біла С. О., Баталов О. А. Ресурсний потенціал «зеленої економіки» як підґрунтя для формування "точок зростання" на регіональному рівні. Аналітична записка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1440/>
11. Вахитова Л. В. Некоторые вопросы развития механизма управления природопользованием. Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки. 2010. № 5. С. 30–33.
12. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К.; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
13. Кумачова А. С. Політика формування та розвитку «зеленої економіки» як специфічний об'єкт державного регулювання. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=934>.

References.

1. Cameron, A. and Cloth, S. (2012), *A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications*. UNDESA. New York. USA.
2. Pearce, D., Markandya, A. and Barbier B.E. (1989), *Blueprint for a green economy*. Earthscan, London. UK.
3. Allen C. and Cloth, S. (2012), *A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development history, definitions and a guide to recent publications* Division for Sustainable Development. UNDESA. New York. USA.
4. Rudenko L. H. (2012), Draft of the Ukraine report at the UN conference on sustainable (balanced) development Rio + 20. Kyiv: Center for Environmental Education and Information (in Ukrainian).
5. European Environmental Agency “Green economy” available at: <https://www.eea.europa.eu/themes/waste/green-economy> (Accessed 15 Dec 2019).
6. Markevych, K. (2019), *«Zeleni» investitsii u stalomu rozvytku: svitoviy dosvid ta ukrains'kyj kontekst* [«Green» Investments in Sustainable Development: World Experience and the Ukrainian Context]. Tsentr Razumkova, Kyiv, Ukraina.
7. Minprirody (2014), “Zakhody, predbacheni Uhodoiu pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropejs'kym Soiuzom, Yevropejs'kym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony, vidpovidal'nist' za realizatsiiu iakykh pokladena na Minprirody” available at: http://www.menr.gov.ua/docs/activity-adaptation/plany_implementation_es.pdf. (Accessed 15 Dec 2019).
8. Bishop J. (2011), *The Economics of Ecosystems and Biodiversity*. Progress Press, Malta.
9. Navstrechu «zelenoy» ekonomike: puti k ustoychivomu razvitiyu i iskoreneniyu bednosti. Obobshchayushchiy doklad dlya predstaviteley vlastnykh struktur available at: www.unep.org/green-economy (Accessed 15 Dec 2019).

10. Natsional'nyj instytut stratehichnykh doslidzhen' (2014), "Resursnyi potentsial «zelenoi ekonomiky» yak pidgruntia dlja formuvannia «tochok zrostannia» na rehionalnomu rivni" available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1440/> (Accessed 15 Dec 2019).
11. Vahitova, L. V. (2010), "Nekotorye voprosy razvitija mehanizma upravlenija prirodopol'zovaniem", *Nauchno-tehnicheskie vndomosti SPbGPU*, vol. 5. pp. 30–33.
12. Kovbasiuk, Yu.V. Vaschenko, K.O. Surmin, Yu.P. (2012), *Derzhavne upravlinnia* [Public administration], NADU, Kyiv–Dnipropetrovs'k, Ukraine.
13. Kumachova, A. S. (2015) "The policy of formation and development of "green economy" as a specific object of state regulation", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=934> (Accessed 15 Dec 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.12.2019 р.